

Nov jezik

Razsodba Deželnega uprav-
nega sodišča Furlanije-Juljske
krajine z dne 10. julija letos (ob-
javljena je bila sredi prejšnjega
meseca) gotovo predstavlja zelo
pomemben dogodek v zgodovini
slovenskega ljudstva v Italiji.
Njena vsebina bi zaslužila, da bi
se v celoti objavila, seveda s pri-
mernim komentarjem. Na tem
mestu bomo opozorili le na tiste
njene ugotovitve, ki se nam zdi-
jo najvažnejše.

Gre za razsodbo, ki v celoti
sprejema priziv doberdobske ob-
činske uprave zoper sklep Os-
rednjega nadzornega odbora v

DRAGO LEGIŠA

Vidmu, ki je bil delno zavrnil
statut že omenjene občine, in si-
cer tiste njegove člene, ki so
predvidevali zaščito pravic slo-
venskega prebivalstva v občini.
Doberdobsko občinsko upravo
sta pred upravnim sodiščem za-
stopala goriška odvetnika Battel-
lo in Sanzin.

V razsodbi upravno sodišče
med drugim poudarja, kako 6.
ustavni člen predvideva, da »re-
publika s posebnimi normami
ščiti jezikovne manjšine«. Usta-
va torej nikjer ne govori o držav-
nih zakonih, ki naj ščitijo jezi-
kovne manjšine, iz česar izhaja,
da morejo tudi druge oblastvene
strukture, in ne samo parlament,
sprejemati norme v korist jezi-
kovnih manjšin. Ta ugotovitev je
zelo važna, kajti italijanska urad-
na oblast je do zdaj vedno trdi-
la, da je za zaščito pravic sloven-
ske manjšine pristojen le rim-
ski parlament. Deželno upravno
sodišče pa opozarja, da morejo
ustrezne zaščitne norme spreje-
mati tudi druge institucije, med
njimi dežela in konec koncev tu-
di občine, kot je primer občins-
kih statutih.

Deželno upravno sodišče se v
svoji razsodbi večkrat sklicuje na
pravdoreka ustavnega sodišča iz
leta 1982 ter 92, ki sta prava mej-
nika glede vprašanja zaščite slo-
venske manjšine v Italiji. Obe
razsodbi upravnega sodišča pou-
darjata, da je predvsem jezik ti-
sti dejavnik, ki karakterizira vsa-
ko manjšino. Odtod torej potre-
ba, da se manjšini zagotovi pra-
vica do uporabe jezika v odnosih
s sodno in upravno oblastjo. Mi-

►►► 2

DOBA IZPITOV TUDI ZA POLITIKE

Poletne počitnice so se konča-
le; dijaki že polagajo popravne iz-
pite, delo po tovarnah in uradih
se je obnovilo. Čez nekaj dni se
bo obnovila tudi politična in par-
lamentarna dejavnost. Za drugo
polovico avgusta je bila značilna
huda stiska, ki je zajela italijan-
sko lירו. Ta je čedalje bolj izgu-
bljala vrednost v primerjavi z
nemško marko, tako da je mora-
la nastopiti italijanska osrednja
banka z ukrepi, ki prihajajo v po-
štev ob takih priložnostih. Vse ka-
že, da se je stanje zdaj nekoliko
umirilo.

Gospodarski in torej tudi so-
cialni položaj v Italiji pa je še ved-
no kritičen. To je posledica vrste
dejavnikov, od katerih je treba
omeniti predvsem ogromni javni
primanjkljaj. Ta požira velikan-
ske vsote denarja, ki bi se mogel
koristno uporabljati za investici-
je. Osrednja vlada je tudi zaradi
odločne zahteve držav članic ev-
ropske dvanajsterice sprejela vrsto
ukrepov davčne narave. Prav ta
mesec bodo italijanski davkopla-
čevalci začeli posredovati držav-
ni blagajni razne davščine, med
katerimi omenjamo predvsem en-
kratni davek na nepremičnine (hi-
še, stanovanja, zazidljiva zemlji-
šča itd.). Upamo, da bodo pristoj-
ne oblasti pravočasno poskrbele,
da bo vsak davkoplačevalec* mogel
sam izračunati višino dajatve
in da ne bo prisiljen iskati pomoč
pri izvedencu in ga za to pomoč
tudi primerno honorirati, kar bi
predstavljalo novo breme.

Tudi med poletnim premorom
so bili v Italiji v središču pozorno-
sti primeri korupcije politikov in
javnih upraviteljev, ki jih je, kot

slišamo po radiu in televiziji ter
beremo po časopisih, čedalje več.
Sodna oblast je torej s tem poja-
vom polno zaposlena, kar postav-
lja v slabo luč celotni italijanski
politični, predvsem pa strankarski
sistem.

Kot pišejo tudi dopisniki, se v
tujini predvsem čudijo, zakaj se
je sodna oblast pravzaprav tako
pozno začela zanimati za te poja-
ve, ko so o njih že čivkali vrabci
na strehi. Tuji časnikarji poleg te-
ga ugotavljajo, da sodna oblast
pravzaprav še ni odredila nobene
kazni. Neglede na nadaljnji raz-
voj dogodkov je že zdaj jasno, da
je zašel v globoko krizo celotni
strankarski sistem, kar pomeni,
da je hudo zaškripalo v vseh naj-
pomembnejših političnih stran-
kah. Mnogi volivci so zato na
zadnjih državnozbornskih volit-
vah, na začetku letošnjega aprila,
obrnili hrbet strankam in kandi-
datom, za katere so prej volili, ter
se odločili za glas raznim ligam,
zlasti Ligi za sever, tako da je ta
poslala v parlament kakih 80
predstavnikov. Na ta pojav stran-
ke še dalje živčno reagirajo in po-
navljajo stare napake, namesto da
bi se odločile za odločno in kore-
nito očiščevalno akcijo.

V vsakem demokratičnem si-
stemu imajo politične stranke bi-
stveno funkcijo: so namreč sred-
stvo, s katerim prihaja do izraza
volja državljanov, so instrument,
ki državljanom omogoča, da so-
delujejo pri oblikovanju in dolo-
čevanju splošnih smernic razvo-
ja in vseh ravneh. Politične stran-
ke pa se ne morejo in tudi ne sme-
jo polastiti samih vzvodov obla-
sti in se torej istovetiti s samimi

Iz vsebine:

Sergij Pahor o letošnji Dragi
(str. 3)

*Ambrož Kodelja:
Uboga slovenščina* (str. 7-8)

*Dr. Edi Košuta:
Bolje je preprečiti kot zdraviti*
(str. 8)

*Davorin Devetak:
Filmski festival v Benetkah*
(str. 4)

*Dar:
Čipkarski dnevi v Idriji* (str. 4)

oblastvenimi strukturami ter insti-
tucijami. Prava katastrofa pa na-
stane v trenutku, ko se stranke
polastijo vodstva raznih ustanov
na področju gospodarstva. Takih
primerov je v Italiji na pretek.

Italijo končno pesti rakasta ra-
na, ki jo predstavljajo mafija in
druge oblike organiziranega krimi-
nala. Najvišje oblasti same jav-
no priznavajo, da država ne nad-
zoruje štirih dežel na Jugu, zara-
di česar se je vlada pred kratkim
odločila, da bo od kriminala ogro-
ženi teritorij pomagala nadzoro-
vati vojska. Toda tudi v tem po-
gledu so nastale težave, saj je
prišlo celo do atentatov, ki za sre-
čo niso zahtevali smrtnih žrtev
med vojaki.

Že iz tega, kar smo kratko na-
pisali, izhaja, da se ni začela do-
ba izpitov samo za italijanske di-
jake, temveč za celotni italijanski
vodilni politični sloj.

D.L.

Razplet spora v Beogradu utegne biti odločilen

Ameriški diplomat Cyrus Vance,
ki bo po sklepu Konference v Londonu
skupno z britanskim kolegom Ow-
nom odslej vodil dela za rešitev krize
na ozemlju nekdanje Jugoslavije, je v
Washingtonu ugodno ocenil potek po-
govorov v britanski prestolnici, pri čem-
er je zlasti opozoril, da bodo vse na-
daljnje akcije potekale v tesnem sode-
lovanju med Organizacijo Združenih
narodov in Evropsko skupnostjo. Se-
dež novih pogovorov bo v Ženevi, kjer
se bodo dela začela še ta teden. V po-
štev prihaja predvsem izvedba sklepa,

naj bi nadzorstvo nad vso težko obo-
rožitvijo v Bosni in Hercegovini prišlo
pod nadzorstvo oddelkov Združenih
narodov. Na ozemlje Bosne in Herce-
govine bodo poslali nadaljnjih 5 tisoč
vojakov (modrih čelad); Italija bo da-
la na razpolago 1500 mož. Obrambni
minister Ando je izjavil, da prihajajo
v poštev le izvežbani vojaki, predvsem
padalci in helikopteristi. Njihova na-
loga bi bila spremljati konvoje tovor-
njakov, ki bodo dovažali humanitar-
no pomoč prebivalstvu na ogroženem
ozemlju.

Medtem se boji v Bosni in Herce-
govini nadaljujejo. Srbske enote ob-
streljujejo Sarajevo in druga mesta,
hrvaške in muslimanske enote pa sku-
šajo prebiti sovražnikove obročje in
poskrbeti, da bi čimveč ozemlja prišlo
pod njihovo nadzorstvo.

Kot je ugotovil posebni odposlanec
Združenih narodov, bivši poljski mi-
nistrski predsednik Mazowiecki, se na
ozemlju Bosne in Hercegovine grobo
teptajo človekove pravice, pri čemer je
izrazil tudi zaskrbljenost za usodo Ko-

►►► 2

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 6. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder »Butalski župan«; 11.00 »Znaš ta zadnjo?«; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Tržaški štempiharji; 14.40 Pesmi miru; 15.15 Poletne melodije; 16.00 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 7. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.40 Moški zbor Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Sanje se nadaljujejo: »Zvezde«; 15.00 »Ptički brez gnezda«; 16.00 Glej kaj ješ; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Prgišče neba.

■ TOREK, 8. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Četrtekova srečanja z Jankom Ježem; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.15 Italijanska lahka glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Dobrodošlo, poletje! O hobbyjih in prostem času; 15.00 »Ptički brez gnezda«; 16.00 Nazaj k naravi; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album. 18.00 Andrej Budal: »Na konju«.

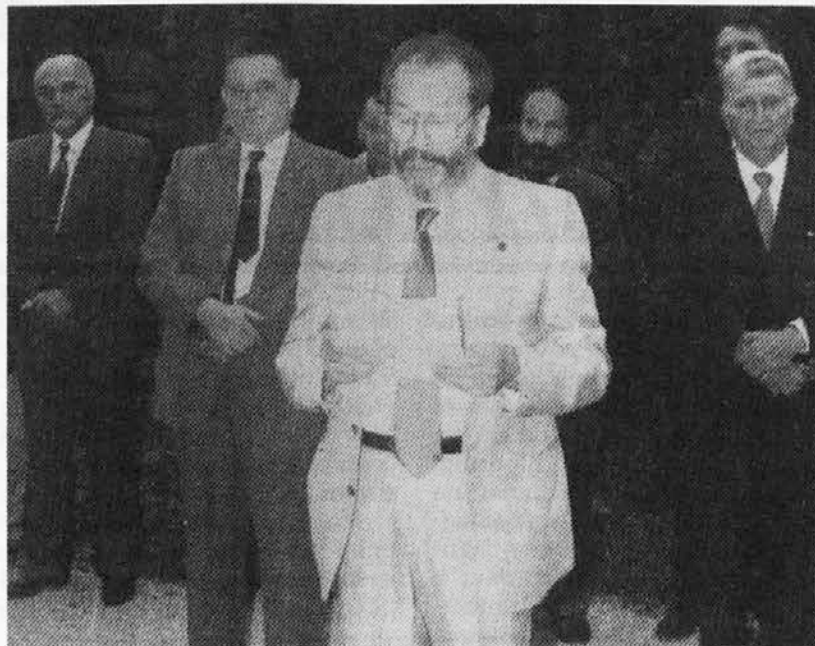
■ SREDA, 9. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Četrtekova srečanja z Jankom Ježem; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Avditoriju v Portorožu; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Ludvik Zorcut ob 100-letnici rojstva; 12.40 Akademski pevski zbor France Prešeren iz Kranja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Simboli in še kaj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 »Ptički brez gnezda«; 16.10 Lahka glasba raznih narodov; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Indija — srce sveta.

■ ČETRTEK, 10. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici drugega tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.45 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Izkušnje s potovanja po Srednji Ameriki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 »Ptički brez gnezda«; 15.30 Novosti iz radijske diskoteke; 16.00 Moje najljubše knjige; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ PETEK, 11. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 8.45 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.10 Narodnozabavna glasba; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Drugam drugače; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 15.00 »Zgodilo se je med zvezdami«; 16.00 Glasovi iz Sibirije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ SOBOTA, 12. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Glas harmonike; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Z naših prireditvev; 15.00 »Zgodilo se je med zvezdami«; 16.00 Na počitnice; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

Levstikov obisk v domovini - dejanje sprave

Znani rimski in goriški hotelier ter politični emigrant Vinko Levstik je v nedeljo, 23. avgusta, kot je bil napovedal, prestopil mejo pri Rožni dolini v Gorici ter obiskal domovino. Udeležil se je slavnosti v rojstni vasi, kjer je njegova mama praznovala 90-letnico. Njegov obisk pa pomeni uresničenje volje in želje, da bi končno tudi uredil svoje osebne odnose s slovensko oblastjo. Komunistična oblast ga je leta 1981 uvrstila na listo vojnih zločincev, to listo pa je nova demokratična oblast obdržala kot pravno veljavno še dalje. Na meji mu je zato javno tožilstvo izročilo vabilo na zaslišanje, ki bo 15. septembra na pristojnem sodišču v Ljubljani.

V političnem pogledu pomeni Levstikov obisk v domovini prav

gotovo dejanje, ki naj na otipljiv način pomaga uresničevati spravo med sovražnima taboroma, ki sta nastala med drugo svetovno vojno. Tako moramo tudi razumeti Levstikov postanek ob Lipi sprave na ljubljanskih Žalah, kjer sta si segla v roke z nekdanjim partizanskim bojevnikom, odvetnikom Stanislavom Klepom.

Na sliki vidimo Vinka Levstika, ko govori pred lipo sprave. Z leve proti desni so med drugimi: poslanec odvetnik Danijel Starman, poslanec inženir Vitomir Gros in odvetnik Stanislav Klep. Vinka Levstika so na obisku v domovini spremljali predstavnika Liberalne stranke Slovenije dr. Malenšek in ing. Gros ter njegov osebni odvetnik poslanec Starman.

Razplet spora v Beogradu...

sova, Sandžaka in Vojvodine, kjer je po njegovem treba za vsako ceno preprečiti tako imenovano »etnično čiščenje«, kot se je dogajalo in se žal še dogaja v Bosni in Hercegovini. Mazowiecki je poleg tega predlagal, naj bi mandat oddelkom Združenih narodov, ki zdaj velja le za predele Hrvaške (Vzhodna Slavonija, območje Knina) čimprej razširili na celotno BiH.

Velika večina zahodnih držav, zlasti ZDA, kot znano, odločno nasprotujejo vojaškemu posegu za rešitev krize na ozemlju bivše Jugoslavije in se zavzema za politično rešitev krize. Ameriški predsednik Bush je večkrat izjavil, da ZDA nočejo novega Vietnamera, tokrat v Evropi. Zavzemajo pa se za stroge sankcije zoper agresorja, se pravi predvsem proti Srbiji, ki je bila na Konferenci v Londonu na zatožni klopi. Prav na tej konferenci pa je prišlo do prvih hudih sporov v srbskem političnem predstavništvu.

Milošević je jezno zapustil britansko prestolnico in je bil naravnost besen na predstavnika vlade t.i. Zvezne republike Jugoslavije Milana Paniča, kateremu je očital, da ga je tudi osebno žalil. Posledice teh sporov se že čutijo v Beogradu, kjer sta voditelja Srbske (Miloševićeve) socialistične stranke in Srbske radikalne stranke zahtevala razpravo o zaupnici predsedniku Paniču. Očitata sta mu, da se v Londonu ni držal smernic, ki jih je dobil od zveznega parlamenta; v tej zvezi mu zlasti zamerijo izjavo glede spoštovanja mej t.i. avnojske Jugoslavije ter izjavo glede avtonomije Albancev na Kosovu. Pred dnevi je pred parlamentom že demonstrirala skupina Srbov iz Kosova in protestirala proti stališčem predsednika zvezne vlade.

Nadaljnji razvoj dogodkov v Srbiji bo zato treba spremljati z največjo pozornostjo, saj je jasno, da utegne prav razplet teh dogodkov celo odločilno vplivati na rešitev hude krize.

Prezgodnja smrt

V Londonu, kjer je bila na obisku pri hčeri, je v prvi polovici avgusta iznenada umrla časnikarka ljubljanskega Dela Barbara Goričar. Stara je bila 54 let. Več let je bila dopisnica na Dunaju, od koder je poročala tudi za slovensko televizijo. Na ljubljanski univerzi je diplomirala iz germanistike, a se je po nekaj letih poučevanja nemščine in angleščine na srednjih šolah odločila za časnikarski poklic. Nekaj let je bila član komisije za mednarodne odnose pri SZDL, tako da se je pogloblje seznanila tudi z manjšinsko problematiko. Zanimala se je zlasti za položaj Slovencev na avstrijskem Koroškem.

* * *

Do 30. septembra bo treba plačati novi davek za nepremičnine (hiše, stanovanja in zazidljiva zemljišča). Višina znaša dve oziroma tri tisočinke vrednosti nepremičnine, ki jo določajo katastrski parametri. Vse potrebne podatke lahko davkoplačevalci dobijo na izvlečku katastra za zgradbe (Nuovo Catasto Edilizio Urbano) oziroma na kupoprodajni pogodbi. Za prvo stanovanje, oziroma za stanovanje, v katerem prebiva lastnik, se davek izračuna v višini dveh tisočink vrednosti stanovanja, vendar znižana za 50 milijonov lir. Davek morajo plačati tudi vsi solastniki sorazmerno s svojim odstotkom lastništva.

* * *

Nov jezik

◀■■■▶
mogrede naj opozorimo, da sta obe razsodbi ustavnega sodišča nastali po prizadevanjih prof. Sama Pahorja, sedanjega občinskega svetovaleca Slovenske skupnosti v tržaškem občinskem svetu.

Razsodba Deželnega upravnega sodišča je poleg tega tudi zato izredne važnosti za Slovence v Italiji, ker vsebuje zelo jasno besedo o pravilnem tolmačenju Osimskega sporazuma. Tako ugotavlja, da so s tem sporazumom postala pravomočna tudi vsa določila Londonskega memorandum iz leta 1954. Ta določila pa na osnovi preambule osimske pogodbe ne veljajo samo za Slovence v tržaški pokrajini, temveč veljajo za celotno slovensko manjšino na ozemlju Furlanije-Juljske krajine. Deželno upravno sodišče torej povsem osvaja stališča, ki smo jih Slovenci vedno zagovarjali po podpisu osimske pogodbe, medtem ko je znano, da je uradna italijanska politična oblast trdila, da je zaščitna predvidena le za Slovence na Tržaškem, se pravi v nekdanji coni A Svobodnega tržaškega ozemlja.

Razsodba Deželnega upravnega sodišča Furlanije-Juljske krajine je seveda v prvi vrsti pomembna za občino Doberdob, saj gre za njen občinski statut, a je izrednega pomena za celotno slovensko manjšino v Italiji, ker govori v jeziku, ki ga Slovenci doslej nismo bili vajeni.

Pogovor s predsednikom DSI Sergijem Pahorjem »Draga je aktualna zaradi tem in predavateljev«

V parku »Finžgarjevega doma« na Opčinah se začnejo študijski dnevi »Draga 92«, ki jih že 27. leto zapovrstjo prireja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Prireditve ni treba posebej predstavljati, saj je dobro znana tako v zamejstvu in zdomstvu kot v matični Sloveniji. Zaradi svojega pomena je že dobila svoje posebno mesto v zgodovini slovenskega naroda. »Draga« je namreč spremljala najpomembnejše dogodke, jih proučevala in komentirala, v določeni meri pa tudi anticipirala njihov razvoj. Za slovensko zamejstvo v Italiji pa je »Draga« gotovo nepogrešljiv dejavnik.

Sergij Pahor

Predsednika Društva slovenskih izobražencev Sergija Pahorja vprašamo, ali se strinja z zgornjo oceno »Drage« oziroma kaj bi še dodal.

V glavnem je res, da je Draga pazljivo spremljala razvoj v Sloveniji in v slovenskem prostoru zunaj nje, da je predstavljala nekakšno kolektivno vest in da je skušala držati živo zavest etike in demokracije v slovenskih kulturnih in političnih krogih. Res pa je tudi, da smo kakšno priložnost zamudili, ker nismo pravočasno razumeli, v kakšno smer gre razvoj.

Ali se Vam ne zdi, da »Draga« pravzaprav niti ne more izgubiti značaja aktualnosti?

Draga je aktualna zaradi tem, predavateljev in kdaj pa kdaj tudi zaradi posegov v diskusiji. Če bi izgubila na aktualnosti, bi izgubila eno svojih glavnih značilnosti. Na to bodo morali paziti tudi prihodnji organizatorji.

Bivši slovenski minister v prvi demokratični vladi (Peterletovi namreč) je v Slovencu z dne 29. avgusta napisal: »Prireditelji so modro izbirali imena (predavateljev), katerih strokovna in moralna cena je zaradi poznejših dejanj ostajala dokaj trdna ali pa se je celo zvišala. Ponesrečena izjema je bil npr. D. Čosić, povabljen leta 1988«. Bi lahko danes povedali, kdo je predlagal Čosića za predavatelja in zakaj?

Čosića smo povabili na predlog iz Ljubljane, iz kroga ljudi, ki

ne morejo biti sumljivi, tudi zato, ker so se izkazali kot najodločnejši borci za slovensko osamosvojitve. Predlagal ga je zato, ker Čosić takrat ni bil »režimski«, kot je danes. Mi smo ga povabili, ker smo hoteli dati celo pahljačo takratne Jugoslavije: že prej smo povabili Stojanovića, kot predstavnika nove leve, sledil je Matvejevič kot simpatizer Jugoslavije (v pozitivnem smislu), potem smo hoteli slišati srbsko stran, lani pa je bil na vrsti Hrvat Gotovac. Sosledica ima svojo logiko, mislim.

Nekateri obiskovalci »Drage« se sprašujejo, ali bo kdaj med predavanji prišla na vrsto tudi slovenska gospodarska problematika, ki je v vseh postkomunističnih državah (in seveda tudi v Sloveniji) deležna največje pozornosti.

Gospodarstva nismo sistematično obdelali ker pod prejšnjim režimom ni bilo mogoče dobiti prave slike o stanju in ker je tudi stroka morala gledati na to problematiko skozi ideološka očala. Zdaj pa spet ni jasno, v Sloveniji se v dobršni meri še iščejo... verjetno pa je to ena izmed tistih tem, o katerih sem prej dejal, da smo jih »zamudili«. Prihodnje leto se bomo morda obrnili v to smer.

* * *

Umrli gledališki kritik Giorgio Polacco

Trst je v avgustu izgubil enega najboljših gledaliških kritikov, ki je bil znan in cenjen tudi v vsedravnem merilu. To je bil Giorgio Polacco, človek neverjetnih razsežnosti, ki je vestno spremljal vse gledališko dogajanje v Trstu ter za tržaški il Piccolo večkrat poročal tudi o predstavah Slovenskega stalnega gledališča.

Giorgio Polacco je umrl v gorah: padel je v prepad na gori Sella Piz na Južnem Tirolskem. Pri sebi ni imel dokumentov in poteklo je precej časa, preden so ugotovili, kdo je ponesrečenec. Pokojnik je bil star komaj 50 let, z gledališko kritiko pa se je ukvarjal tri desetletja.

* * *

Openski tramvaj od 1. do 3. septembra ni vozil zaradi vzdrževalnih del. Namesto njega so vozili dodatni avtobusi.

Uspel »Naš praznik« v Zabrežcu

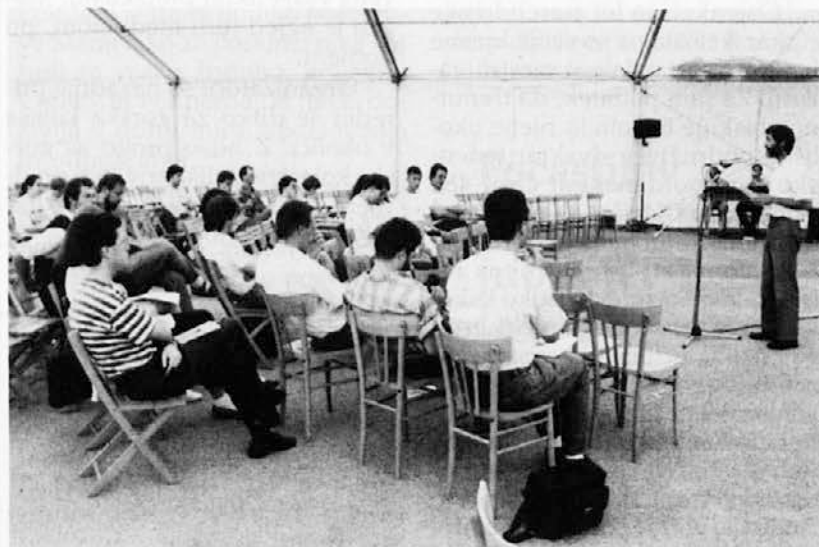
Tajnik dolinske sekcije Ssk Sergij Mahnič govori na »Našem prazniku« v Zabrežcu. Za njim je strankin deželni tajnik Ivo Jevnikar (foto M. Magajna)

Dolinska sekcija Slovenske skupnosti je od 21. do 24. avgusta priredila v Zabrežcu tradicionalni »Naš praznik«, ki je zelo lepo uspel in privabil številne obiskovalce. Organizatorji so pripravili tudi bogat in pester kulturni program. V soboto, 22. avgusta, so bili na sporedu govori nekaterih strankin predstavnikov. Pred mikrofonom so se zvrstili sekcijski tajnik Sergij Mahnič, podžupan dolinske občine Aldo Štefančič ter

deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar, ki je napravil obračun političnega dogajanja v zadnjih mesecih. Govoril je o stanju na tržaški pokrajini ter občini, ki si je kot prvi cilj zadala obrambo italijanstva mesta Trsta pred slovensko nevarnostjo. »Vse premalo smo poskrbeli,« je med drugim dejal Jevnikar, »da zve za evropsko širino vodilnega Trsta italijanska in mednarodna javnost... Dosti večje razumeva-

▶

Pričela se je Draga mladih

V sredo, 2. t. m., se je v Finžgarjevem domu na Opčinah pričela druga Draga mladih, srečanje mladih Slovencev iz domovine, zamejstva in zdomstva. Kot so sami organizatorji napisali v tiskovnem poročilu, se ta prireditve »od že dobro znane Drage razlikuje po tem, da jo organizirajo in vodijo mladi sami, ki zato tudi obliko in vsebino srečanja priokrožijo svojim okusom in željam. Tako bodo tudi tokrat osnovno temo srečanja, ki se glasi »Med domom in kariero«, poglobljali na živahnejši in modernejši način, z direktnimi pričevanji, okroglimi mizami, diskusijami po skupinah, tako da bodo lahko vsi prišli do besede, razčističevali svoje dvome in primerjali svoja spoznanja s spoznanji drugih. Ker pa se mladi radi tudi razvedrijo, so poskrbeli še za skupen izlet in za dve zanimivi večerni predstavi«.

Organizatorja letošnjega srečanja sta Medškofijski odbor za študente (MOŠ), ki ima svoj sedež v Ljubljani, ter tržaški Mladinski odbor Slovenske prosvete iz Trsta. Draga mladih se bo zaključila 4. septembra dopoldne, popoldne pa se bodo v parku Finžgarjevega doma pričeli 27. študijski dnevi Draga 92, o kateri pišemo v drugem članku.

Na sliki (foto D. Križmančič): prvi letošnji predavatelj ing. Drago Čepar.

Čipkarski dnevi v Idriji

Pogled na Idrijo. Fotografija Rafaela Podobnika je del kolekcije osmih razglednic z naslovom »Iz naše naravne in kulturne dediščine«, ki jo je založil idrijski mestni muzej

Letošnji tradicionalni idrijski čipkarski dnevi, ki so se zaključili v nedeljo, 30. avgusta, s tekmovalnim v klekljanju, so bili še posebno slovesni, saj sodijo v okvir praznovanj ob 500-letnici mesta, ki se bodo zaključila v prihodnjem letu. Organizatorji so se zato še posebno potrudili in pripravili kar dve obsežni razstavi čipk ter predavanje zgodovinarja prof. Jureta Bavdaža o čipkarstvu. Na gradu je bila na ogled bogata etnološka razstava starih čipk, poimenovana »Iz babičine skrinje«. Prireditelji so za to priložnost zbrali stare idrijske čipke, ki so bile doslej »skrite« po domovih.

Gojenke 116 let stare idrijske čipkarske šole pa so svoje krasne izdelke razstavljale v mestni galeriji. Že sam podatek, da trenutno obiskuje to šolo in njene okoliške podružnice dvakrat tedensko v popoldanskem času 480 učenk, jasno priča, kako je med Idrijčani priljubljena ta stara značilna domača obrt. Imenitna ročna dela dokazujejo visoko kakovost šole, posebno pa velik trud gojenk, 6 učiteljic in risarja, ki načrtuje vzorce. Za najbolj zahteven projekt načrtovalec lahko potrebuje kar 14 dni, klekljarice pa tudi 2 leti dela. To je bil primer razstavljenega okroglega prtička, katerega polmer ni presegel pol metra, bil pa je zaradi natančne in skrbne izdelave res čudovit. Dekleta te dragocene izdelke nerade prodajajo, saj bi denar zelo težko poplačal ves vložen trud in veliko navezanost na dragoceno ročno delo. V sklopu idrijskih praznovanj je vsekakor možen nakup čipk pri raznih stojnicah, pa tudi drugače delujejo nekatere trgovine s temi dragocenimi biseri. Čipkarski dnevi so doživeli višek 30. avgusta popoldne s tekmovalnim v klekljanju, ki so se ga udeležile poleg domačink tudi številne predstavnice iz tujine.

Letošnji idrijski čipkarski dnevi naj bi tudi bili neke vrste od-

skačna deska za ambiciozen in pomemben načrt, poimenovan »Idrijska čipka«, to je za ovrednotenje tega dragocenega domačega izdelka z njegovo vključitvijo v programe UNESCO in organizacije FAO za razvoj podeželja. To je med drugim eden izmed najpomembnejših državnih načrtov za prihodnjo turistično sezono.

V okviru čipkarskih dni je bil na sporedu tudi vodeni ogled 500 let starega rudnika živega srebra, ki ga bodo predvidoma zaprli v 10 letih. To je prav gotovo izjemna in nepozabna dogodivščina, ki jo velja vsaj enkrat preizkusiti. Možen je ogled tudi med letom, po domeni.

Organizatorji so nazadnje priredili še dirko za gorska kolesa v okolici. Z novo progo za gorske kolesarje želijo privabiti predvsem italijanske goste, saj je v Italiji ta šport zelo razširjen.

(Dar)

V soboto, 15. avgusta, je bilo na Repentabru za praznik Marijinega vnebovzvetja nad vse slavnostno. Na dvorišču pred cerkvijo je škofov vikar Franc Vončina daroval mašo (foto M. Magajna). Podobno kot v drugih cerkvah na Slovenskem so tudi tu opravili posvetitev slovenskega naroda devici Mariji.

Jubilejni XLIX. Filmski bienale na beneškem Lidu ob 60-letnici nastanka

V ponedeljek, 31.8., so se slavnostno odprle duri s projekcijo zadnjega De Palmovega trilerja **Raising Cain**, najstarejšega in enega izmed najuglednejših filmskih festivalov na svetu — beneške Mostre internazionali dell'arte cinematografica. Letošnjo 49. »Razstavo«, ki sicer praznuje 60. letnico rojstva, je organizacijsko in vsebinsko postavil na noge v pičlih 4 mesecih novi direktor pro tempore Gillo Pontecorvo, čislani italijanski režiser del kot **Alžirska bitka** in **Queimada**.

Režiserji znajo na poseben način utelesiti ljubezen do filma in to je uspelo tudi Pontecorvu, podobno kot njegovemu predhodniku iz začetka 80. let Lizzaniju. Kljub nizki finančni dotaciji (kakih 5 milijard lir) in nezadostni predstavitveni strukturi, je na voljo množici filmskih časnikarjev, kritikov in občinstva v 12 dneh festivala do 12. septembra res bogat spored celovečernih, kratko in srednjemetražnih filmov ter video del (kar 149!), v običajnih festivalskih sekcijah (tekmovalna, teden kritike, retrospektiva, posebni dogodki, vitrina italijanskega filma) in pa tudi v novih (okno o podobah, beneške noči).

Pontecorvu ni sicer uspelo priklicati bombastičnih produkcij in velikih imen svetovnega filmskega show businessa, zaradi premočne vloge št. 1 Cannes in nevarne konkurence festivalov v Berlinu, Locarnu, Montrealu. Vendar pa si je mogoče ogledati na beneškem Lidu novosti »nezemarljivih« avtorjev evropskega in svetovnega filma kot so Senegalec O. Sembène, Francoza C. Sautet in B. Tavernier, Poljakinja A. Holland, Gruzinec O. Ioseliani, Argentinec L. Puenzo, Rusinja K. Muratova, Nemeč E. Reitz. Med Italijani v bitki za nagrado gre omeniti veterana P. Avati-

ja z delom **Bratje in sestre** in debitanta M. Martonea s **Smrtjo neapeljskega matematika**. Za anekdoto povejmo, da je že sprožil kritike sprejem srbskega filma **Argentinski tango** režiserja G. Paskaljevića, da pa je v konkurenci prisoten tudi avstrijsko-slovenski avtor in pisatelj Peter Handke z naslovom **Odsotnost!**

Davorin Devetak

SLOVENSKI DEŽELNI ZAVOD ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

prilaga v šolskem letu 1992/93 sledeče tečaje:

POKRAJINA TRST

1. za dodeljene uradniškemu delu — 1. letnik (1200 ur)
2. za dodeljene uvozno-izvoznega podjetja — 2. letnik (1200 ur)
3. za kuharje — 1. letnik (1200 ur)
4. strokovni master za upravljanje podjetij — pogoj za vpis opravljena višja srednja šola (500 ur — vključena delovna praksa v podjetjih)
5. osnovne informatike — MS DOS 5, WINDOWS 3 (40 ur)
6. elektronske razpredelnice — LOTUS 1.2.3 (60 ur)
7. urejevanje besedil — WORD 5 (60 ur)
8. urejevanje datotek — DB III Plus (60 ur)
9. za programiranje osebnih računalnikov z uporabo jezika DB III Clipper 5 (150 ur)
10. začetniški tečaj italijanščine (50 ur)
11. za sklepanje trgovskih pogodb (50 ur)
12. za vzdrževanje parkov, vrtov in zelenih površin (120 ur)
13. splošno kmetijstvo (150 ur)
14. enologije (30 ur).

POKRAJINA GORICA

1. za dodeljene prodaji — 2. letnik (1000 ur)
2. strokovni master za upravljanje podjetij — pogoj za vpis opravljena višja srednja šola (500 ur — vključena delovna praksa v podjetjih)
3. začetniški tečaj angleščine (120 ur)
4. za personal computing — MS DOS, WORD in LOTUS (90 ur)

Vpisovanje in podrobnejše informacije do 18. septembra t.l.:

v Trstu - na začasnem sedežu Zavoda, ul. Revoltella 37, tel. 040/394515;
v Gorici - na sedežu Zavoda, ul. della Croce 3, tel. 0481/81826.

Umril je dr. Jure Koce

V častitljivi starosti 90. let je sredi avgusta umrl dr. Jure Koce. Bil je eden stalnih obiskovalcev »Drage«, kamor je prihajal iz daljne Avstralije. Tudi letos se je nameraval udeležiti študijskih dnevov na Opčinah, a ga je v Sloveniji zadela kap. Pred vojno je bil poslanec v beograjskem parlamentu, med vojno je sodeloval v beograjski kraljevi vladi, v domovino pa se je vrnil po sporazumu Tito-Šubašić leta 1944. Kot nekomunist pa se ni mogel strinjati z režimom in je zato kmalu zapustil domovino ter dolga leta živel v Avstraliji.

Šagra pri Banih kot некоč

Pri Banih na Tržaškem je bila konec prejšnjega tedna dobro obiskana šagra, ki je imela predvsem to značilnost, da je bila taka »kot некоč«. Organizatorji — domače društvo »Grad« iz zadruga »Bani« — so namreč skušali ostati čim bolj zvesti tradiciji. Posebno lepo je bilo v nedeljo, 30. t.m., ko so se za »mantenjado« na prireditvenem prostoru pojavile živobarvne narodne noše (na sliki M. Magajne). Za to priložnost so organizatorji dali ponatisniti v obliki razglednice staro fotografijo, ki priča o podobi Banov pred šestdesetimi leti.

DRAGA *92

XXVII. ŠTUDIJSKI DNEVI

DSI - TRST - 4., 5. IN 6. SEPTEMBRA 1992

Park Finžgarjevega doma, Opčine, Narodna ulica 89

Petek, 4. septembra 1992

Ob 17.00: predstavitev letošnje »Drage«

Ob 17.30: Prof. Gorazd Kocijančič:

APOFATIZEM IN POLITIKA

Pogled mladega slovenskega kulturnika, široko razgledanega od grške patristike do modernega heideggerjanstva, v problematiko politične etike.

Po predavanju diskusija in družabnost.

Sobota, 5. septembra 1992

Ob 16.00: Slovesna otvoritev, nato:

Prof. Lojze Peterle:

KRISTJANOVO POLITIČNO TVEGANJE

Vidni slovenski politik o kristjanovi vpletenosti v družbeno problematiko nove Slovenije.

Ob 18.00: Dr. Janko Prunk:

OD NARODNE IDENTITETE DO DRŽAVNE OSVEŠČENOSTI

Razmišljanje sedanjega ministra za Slovence po svetu o dilemah v slovenskem političnem dogajanju. Po predavanju diskusija, zaključek, družabnost.

Nedelja, 6. septembra 1992

Ob 10.30: Dr. Edvard Kovač:

SLOVENSKO KRŠČANSTVO MED TRADICIJO IN PRIHODNOSTJO

Eden mlajših in nadarjenih slovenskih teologov, profesor na Institut Catholique v Toulousu, o dialektiki tradicija-prihodnost, ob stoletnici 1. slovenskega katoliškega kongresa (1892).

Po predavanju diskusija.

Ob 16.00: Dr. Franc Rode:

DA BI NAM SRCA VNEL ZA ČAST DEŽELE

Slovenstvo, videno brez podedovanih kompleksov, v sproščeni zavesti enega naših izrazitih Evropejcev. Sledi diskusija.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prireditvenem prostoru.

Mesec avgust posvečen Mariji

Tudi na Sveti gori pri Gorici je v soboto, 15. avgusta tako kot na Brezjah in Ptujski gori potekala ena od osrednjih slovesnosti posvetitve slovenskega naroda Mariji. Letošnji praznik Marijinega vnebovzvetja je tudi sicer odseval prelomnost časov, saj so ga v matični domovini po dolgih desetletjih spet obhajali kot dela prost dan in prvič v samostojni slovenski državi.

Točno ob desetih dopoldne je ob spremljavi ubranega pritrkovanja vstopil v mogočno Marijino baziliko na Sveti gori sprevod duhovnikov in bogoslovcev na čelu s koprskim škofom msgr. Metod Pirihiom. Zadonela je priljubljena Vodopivčeva pesem Svetogorska Mati mila, nato je uvodne besede spregovoril koprski škof, ki je posvetitev slovenskega naroda Mariji označil kot dejanje vere. V nagovoru po evangeliju se je dotaknil vloge Marijinega lika in nasploh krščanstva v zgodovini Slovencev, nato pa je prešel na današnji trenutek, v katerem se sicer 75 odstotkov Slovencev priznava za katoličane, kar pa vernikov ne bi smelo uspravati. V preteklosti se je Cerkev na Slovenskem pri svojem oznanjevanju trudila predvsem ohranjevati versko izročilo, sedaj pa stojijo pred njo nove naloge, saj bi morala prekvasiti z evangelijem različne plasti človekovega udejstvovanja. Poudaril je trajni pomen posvetitve Mariji tako za posameznika kot tudi za vsako župnijo, krajevno Cerkev in ves narod, ki naj jo doživlja v duhu miru, sodelovanja in odpuščanja.

Škofovemu nagovoru je sledil obred posvetitve Mariji, ki je vseboval dva viška, obnovitev krstnih obljub in posebno posvetilno molitev, ki so jo istočasno izgovarjali vsi prisotni romarji. Sobotno slavnost na Sveti gori je olepšal združeni pevski zbor cerkvenih pevcev z Goriškega, ki ga je vodil Lojze Kobal, na orgle pa spremljala Terezija Paljk. Med zborovskim petjem so med mašo prišle na vrsto tudi priljubljene ljudske pesmi.

Na letošnji Veliki šmaren so na Sveto goro prišli predvsem romarji iz koprške škofije, nekateri pa tudi od drugod, iz bližnjega zamejstva v Italiji, iz zdomstva in iz ostalih slovenskih pokrajin.

Mesec avgust je pri Slovencih že po tradiciji namenjen obiskom božjih poti, zlasti tistih, ki so posvečene Mariji. S tem v zvezi naj vsaj kot kronisti opozorimo na nekatere manifestacije širšega pomena v zvezi z Marijinimi svetišči. 15. avgusta, na praznik Velikega šmarna, sta Svet slovenskih organizacij in Goriški muzej pod

pokroviteljstvom gradeške občine odprla na Barbani zgodovinsko razstavo staric podobic z božjih poti ob zahodni slovenski meji; vsebinsko zanimiva in tudi likovno mikavna razstava bo odprta do 15. septembra. V sredo, 19. avgusta, se je nad 5000 planincev podalo na naporno pot na Kredarico, kjer je bila slovesno posvečena kapela Marije Snežne, na novo zgrajena letos namesto tiste, ki jo je že leta 1896 postavil Jakob Aljaž in je bila posvečena Lurški Mariji, a je bila leta 1952 nasilno odstranjena. Pomenljivi obred je ob asistenci številne duhovščine vodil ljubljanski nadškof msgr. Alojzij Šuštar.

Še večja množica, okrog 7500 ljudi, pa se je v soboto, 22. avgusta, zbrala ob cerkvi Marije Pomocnice na Rakovniku v Ljubljani, kjer je potekalo že dvanajsto srečanje narodov iz sosednjih škofij Slovenije, Italije in Avstrije. Letošnje je potekalo pod geslom »Močni v veri, trdni v upanju«, na njem pa je sodelovalo devet škofov, nad sto duhovnikov in stočlanski pevski zbor. Mašni obred je v celoti prenašala slovenska televizija. Tudi to dejstvo in številni odmevi v tisku pričajo, da gre za važno pobudo, ki predstavlja pomemben člen v povezovanju sosednjih narodov, in to v duhu odprtosti in brez predsodkov, o čemer je spregovoril tudi papež Janez Pavel II. med spomladanskim obiskom v deželi Furlaniji-Juljski krajini.

M.V.

Počastitev duhovniških jubilejev

Letošnje praznovanje Velikega šmarna je v Mirnu pri Gorici potekalo z nekaterimi posebnimi poudarki. V soboto, 15. avgusta je pri večerni maši bila blagoslovljena obnovljena slika Clementeja Delnerija Marijino vnebovzvetje iz leta 1921, ki je dobila mesto v desni stranski niši župnijske cerkve. Naslednjega dne popoldne pa so v romarski cerkvi na Mirenskem Gradu, ki jo upravljajo lazaristi, obhajali jubileje treh članov tega reda: biseromašnika Franca Jereba, ki deluje v Beogradu, ter srebrnomašnikov Zdravka Pogorelca (predstojnika na Gradu) in Stanka Lipovška; slednji se zaradi hude boleznosti žal ni mogel udeležiti slovesnosti. Somaševanju sta se pridružila še dva primorska srebrnomašnika, sicer škofijska duhovnika: Ambrož Kodolja, župnik v Doberdolu in Niko Štrancar, župnik v Zagorju na Pivki.

Teško bo nadomestiti lik pisatelja Pavleta Zidarja

V Ljubljani je 13. avgusta umrl velik in morda najbolj plodovit pisatelj vseh časov na Slovenskem, Pavle Zidar. Rodil se je z imenom Zdravko Slamnik 6. januarja leta 1932, na Slovenskem Javorniku pri Jesenicah. Po mučni in revni mladosti je končno prišel do učiteljskega poklica, ki ga pa je kaj kmalu opustil in se ves predal pisateljevanju. Na Slovenskem je bil med prvimi, ki se je odločil za svobodni pisateljski poklic, katerega je opravljal tako temeljito, da si je hitro nakopal jezo kolegov in kritike literarnih izvedencev in vseh tistih, ki mislijo, da to so, češ da piše preveč in prehitro.

Pokojni pisatelj Pavle Zidar

Pavle Zidar je napisal ogromno knjig, skorajda ni bilo literarne zvrsti, v kateri se ne bi poskusil. Začel je s poezijo, h kateri se je zadnje čase vračal, vedno bolj. Vsako leto je izšlo vsaj nekaj njegovih knjig, katere je odlikovalo predvsem dejstvo, da so imele vedno novo tematiko in da so bile na-

pisane vedno v tekočem slogu in vedno v jeziku, ki je bil pisatelju Zidarju lasten. Pavle Zidar je namreč imel tako slovenščino, kakršne nima danes skorajda nihče več, njegov jezik je svež in vedno nov, bogatijo ga primere in metafore, kakršnim ni para v slovenski sodobni literaturi. Zamerili so mu vse mogoče, nihče pa ne more trditi, da ni bil eden glasnikov tiste kritike, ki je vsaki družbi potrebna. Zadnje čase so se ga kritiki znebili, tako da o njem niso govorili veliko, češ saj vemo, kako je z Zidarjem, ki itak piše preveč. Po osebni oceni je Zidar najbrž izdal okrog sto samostojnih knjižnih izdaj, o objavah v vseh revijah in na radiu je nemogoče govoriti. Tudi večina njegovih ljubiteljev in tistih, ki njegovo delo zelo cenimo, točnega števila knjig ne poznamo, ker je bil Zidar pač tako silno eruptiven. Lansko leto je nekje zapisal: »Pred belim listom papirja dobesedno ponorim in se umirim šele tedaj, ko je popisano.«

Prešernovo nagrado je dobil šele leta 1987, ko prav niso mogli več mimo njegovega velikanskega literarnega opusa, kateremu bo šele čas prinesel veljavo, kot jo je tudi Cankarju, ki je za časa življenja moral poslušati enake očitke.

V slovenskem kulturnem prostoru bo zelo težko nadomestiti lik pisatelja Pavleta Zidarja, nemogoče pa bo nadomestiti njegove vedno sveže knjige, ki so govorile in še vedno govorijo vedno in samo o slovenskem človeku, katerega je Zidar zelo dobro poznal, saj je velikokrat pisal prav o sebi in svojih bližnjih. **Jurij Paljk**

* * *

V soboto, 5. t.m., bo na Kolonkovcu že 13. Praznik solate, ki ga priraja tamkajšnje domače prosvetno društvo. Tekmovanje v sajenju solate se bo pričelo na ta dan na vrtu Sonje Gregorič v Ulici Gravisi št. 11 ob 16. uri.

Imenitna mednarodna prireditev v Gorici

Mednarodni folklorni festival je v preteklem tednu popolnoma prebudil počitniško Gorico. Ta imenitna mednarodna prireditev je razživila mestne ulice in trge, na katerih je bilo nenavadno veselo. Mednarodna folklorna prireditev postaja iz leta v leto pomembnejša, letos so bili v Gorici predstavniki ljudskega izročila s štirih celin, manjkali so le Avstralci. Poleg prireditve same je prav gotovo najpomembnejše vzdušje, ki so ga številni pripadniki raznih ljudstev in kultur ustvarili s toplim in prijateljskim človeškim odnosom.

Sredi tedna so bili na Battistijevem trgu ob izredno številni publikli na sporedu nastopi posameznih skupin. Posebno velja omeniti nastop afriških folkloristov iz Senegala, ki so z značilnimi divjimi ritmi in čarobnimi oblikami res »vžgali« prisotne. Izstopale

so tudi skupine vročekrvnih plesalcev iz Španije in Mehike. Tako hitrih plesov in živobarvnih oblek tu pri nas nismo vajeni. Med »navadnimi smrtniki« se moramo spomniti na belorusko skupino, ki je očarala publiko in so ji podelili posebno nagrado ter na odlično slovensko skupino Tineta Rožanca iz Ljubljane.

Višok folklornih dni je bil v nedeljo popoldne, ko so vse nastopajoče skupine sodelovale v povorki po mestnih ulicah. Zvečer pa je bila na Battistijevem trgu še zaključna gala predstava.

Gorica postaja z organizacijo te uspele prireditve vse bolj stičišče raznih narodov in kultur. Tudi na ta način se naglo odpira svetu. Predvsem je omembe vreden topel sprejem, ki so ga Goričani pripravili za vse nastopajoče. **(Dar)**

SMRT PATRA AŠIČA

Pater Simon Ašič

Slovensko javnost je prizadela novica o smrti patra Simona Ašiča, ki je umrl za srčno kapjo v svoji meniški celici v Stični, kjer je bil redovnik in prior. Pater Ašič je dopolnil spoštovanja vredno starost 86. let, ki jih je prenašal izredno lepo in tudi mladostno, saj je še pred tedni imel tridnevni seminar za mlade ljubitelje zelišč in trav.

Pater Ašič je bil namreč najbolj poznan med ljudmi kot velik poznavalec zdravilnih zelišč, s katerimi je pomagal veliko predvsem tistim, ki se zavedajo, da so tudi klasične metode zdravljenja lahko uspešno nadomeščene z zdravilnimi napitki, ki jih lahko pridobimo sami iz narave, ki nas obdaja. Pater Ašič pa je postal izredno znan med slovenskim prebivalstvom in tudi v tujini predvsem zaradi treh knjig, ki jih je izdal pri Mohorjevi družbi v Celju. Knjige Pomoč iz domače lekarne I. in II. ter Priročnik za nabiranje zdravilnih rastlin so postale v Sloveniji pravi »bestsellerji«, saj so jih prodali več kot 200 tisoč izvodov, kar je za vsako slovensko knjigo rekord, ki ga je sploh težko doseči, kaj šele, da bi kdo misli, da ga bo potolkel. Pater Ašič se je priljubil ljudem tudi zato, ker svoje znanja ni vsiljeval in je vedno in ob vsaki priliki predvsem vsakomur svetoval zlato pravilo življenja, ki je tudi pri prehrani predvsem zmernost. Tako je vedno govoril, da jih veliko več pokonča žlica kot pa meč in še bolj znano je njegovo geslo-pregovor, ki ga je velikokrat ponavljal obiskovalcem prelepega stiškega samostana: »Ni rože na vrti, ki bi obvarovala smrti.«

Pater Ašič je prav sedaj pripravljaval novo in najbolj zajetno knjigo, obogateno z novimi recepti iz zdravilnih rastlin in tudi z novimi opisi zelišč, katere je izredno dobro poznal, saj so njegove knjige prevedene v več tujih jezikov. S smrtjo patra Ašiča je slovenska družba gotovo izgubila človeka, ki ga bo težko nadome-

stiti. Najbolj nam bo manjkalo njegovo potrpežljivo dokazovanje, da je človeku danes hudo predvsem zato, ker neurejeno je, živi in še bolj neurejeno počiva. Njegove knjige pa so priročniki, ki jih velja vzeti v roke, kajti večkrat aspirin lahko zamenjamo s čajem, kot je vedno pravil pater Ašič.

J.P.

* * *

Letošnja Vilenica

Tudi letos bodo na Krasu podelili nagrado Vilenica nekemu srednjeevropskemu literatu, ki ga bo za to priložnost izbrala posebna komisija nagrade Vilenica 1992. To literarno nagrado podeljuje letos že sedmič Društvo slovenskih pisateljev, nagrada je mednarodnega značaja in jo je doslej že prejelo nekaj velikih imen sodobne evropske literature. Naj omenimo, da so doslej prejeli nagrado Vilenica italijanski pisatelj iz Istre in sedaj Tržačan Fulvio Tomizza, avstrijski pisatelj slovenskega porekla Peter Handke, madžarski pisatelj Peter Esterházy, češki poet Jan Skácel, litovski pesnik Tomas Venclova in kot zadnji poljski pesnik Zbigniew Herbert. Upajmo, da bo šla tudi letos nagrada v roke pisatelju ali pesniku, ki si jo zasluži. Naj samo omenimo, da je lansko leto napravil ugledu nove države Slovenije in vsem Slovencem veliko škode in sramote v Evropi prav Peter Handke, ki je imel mater Slovenko, ko je v znanih intervjujih blatil slovensko kulturo in obsojal in poniževal slovensko, na novo nastalo državo, češ saj je sploh treba ni bilo. Pri vsem tem blatenju pa je najbolj nizko padel Handke takrat, ko se je sprivil na slovensko leposlovje in slovenske prevode knjig, ko nam je Slovencem očital folklornost in kič, da drugega niti ne omenimo, poniževalno in namreč govoril tudi o Vilenici, katere pa ni zavrnil, ko so mu nagrado dali; denarja se tudi takega kova ljudje ne bojijo.

Letošnja Vilenica bo potekala v že znanem slogu od 10. do 13. septembra v Sežani, Lokvi, Portorožu, Piranu in Štanjelu, prišla bo tudi na Opčine in to 10. septembra, ko bo tam ob 20. uri literarni večer. Slovesna podelitev mednarodne literarne nagrade Vilenica bo v soboto, 12. septembra, v jami Vilenica ob 19. uri. Letos napovedujejo veliko udeležbo vidnih pisateljev in pesnikov ter esejistov iz vse Evrope in tudi iz ZDA. Nagrada Vilenica postaja tako vedno bolj uveljavljena mednarodna literarna nagrada, čeprav s primorskimi pisatelji še ni uspela najti stika, kajti vse prihaja iz Ljubljane, ki tako še enkrat dokazuje, da je sicer res glavno mesto slovenske kulture, a da je tudi preveč samozadostna in premalo odprta drugim, v tem primeru primorskim književnikom, ki do sedaj na mednarodni literarni nagradi Vilenica niso še nikdar imeli niti besede, kaj šele kaj drugega. **J.P.**

NAŠA DRUŠTVA

KD Prosek-Kontovel

Več kot štiri desetletja so že minila od tega, kar je bilo na Proseku in Kontovelu ustanovljeno kulturno društvo, ki so mu pobudniki kasneje dali ime obeh vasi. To društvo pa je že skoraj od samega začetka imelo težavno življenje, čeprav je imelo tudi izredno plodna obdobja, in je tudi trenutno v krizi, iz katere ni videti izhoda, če se mlajši ne bodo zavzeli za obuditev delovanja. KD Prosek-Kontovel je nastalo takoj po 2. vojni na pobudo domačinov z namenom, da bi koordiniralo kulturno delovanje v obeh vaseh, ki je bilo že od nekdaj zelo živahno in ki ga je nasilno prekinil fašizem. Glavna skrb tega društva naj bi bila poleg koordinacije in prirejanja proslav ob dnevu kulture še vodenje domače knjižnice ter uvajanje mladine v kulturno delovanje.

Društvo, ki je bilo takoj po vojni poimenovano po domačinu Ivanu Ukmarju - Vojku, je zelo aktivno delovalo do leta 1948, ko sta zaradi ideološkega razkola nastali dve društvi. Ko so se ljudje polagoma začeli spet zblíževati, se je domače društvo trdneje postavilo na noge. To je bilo konec petdesetih let. Leta 1962 je Slovenska prosvetna zveza nagradila PD Prosek-Kontovel kot svoje najaktivnejše društvo. V njegovem okviru so delovali številni odseki: pevski zbor, tamburaška skupina, otroška in mladinska dramska skupina, knjižnica in športni odsek. Večina teh se je ohranila do danes, vendar so se posamezne skupine osamosvojile.

Kot nam je povedal Marjan Verša, do sedaj zadnji predsednik KD Prosek-Kontovel, je bilo delovanje tega društva predvsem v zadnjih letih zelo otežkočeno. V obeh vaseh je namreč več skupin,

ki danes delujejo kot društva ter imajo svoj statut in povsem samostojno življenje. To so moški zbor »Vasilij Mirk«, ženski pevski zbor »Prosek-Kontovel«, Godbeno društvo »Prosek«, Amaterski oder »Jaka Štoka« ter še mladinski krožek »Prosek-Kontovel«. Svojeje namen, da bi koordiniral delo teh različnih skupin in nudil podporo kakim novim začetkom kulturnega delovanja, KD Prosek-Kontovel ni uspelo uresničiti, tudi zato ne, ker so njegov odbor običajno sestavljali člani, ki so sodelovali tudi v drugih skupinah in so jim dajali prednost pred društvom. KD torej predvsem z zadnjih letih ni imelo nobene prave vloge, je dejal Marjan Verša, in tako je novembra leta 1988 prišlo do občnega zbora, na katerem so še zadnji odborniki dali ostavko. Od tedaj se kljub večkratnim obljubam mlajših vaščanov, da bodo društvo obudili k življenju in ga vzeli v svoje roke, do danes še ni nič zgodilo.

Ob vsem tem je treba poudariti, da so bila v zgodovini KD Prosek-Kontovel tudi zelo plodna obdobja. Društvo je več let prirejalo Prešernovo proslavo, razne praznike, imelo je glavno besedo pri organizaciji raznih spominskih svečanosti v obeh vaseh, nekaj let je organiziralo praznik na prvomajski predvečer, Primorsko poje na Proseku, nastope raznih zborov, godb itd. Sedaj so si organizacijo raznih kulturnih večerov in drugih pobud prevzela že omenjena društva, ki delujejo na Proseku in Kontovelu.

KD Prosek-Kontovel je imelo svoj sedež v Kulturnem domu na Proseku, skupaj z ostalimi skupinami. Prostora je bilo za vse dovolj, za skupno delo pa se je bilo bolj težko dogovoriti. Trenutno

Na Prešernovi proslavi v organizaciji društva s Proseka in Kontovela je leta 1964 govoril pisatelj France Bevčar

deluje le neke vrste koordinacijski odbor, ki ga sestavljajo predstavniki posameznih skupin, vendar to ne sodi več v delovanje društva. Domačini, kot kaže, ne čutijo takšne potrebe po obnovitvi delovanja KD, saj vse druge glasbene in igralske skupine zelo živahno delujejo. V njih je vključenih kar okrog 150 domačinov.

Kljub vsemu pa je upati, da bo do obnove društvene dejavnosti

na Proseku in Kontovelu prišlo, saj je koordinacija dela med posameznimi skupinami potrebna. »Mislim,« je ob koncu dejal Marjan Verša, »da bi se morala zbrati skupina ljudi, ki ne sodeluje pri nobeni od omenjenih skupin, saj bo drugače vsak član mislil predvsem na lastno delovanje. Bodočnost KD Prosek-Kontovel pa je vsekakor v rokah mladih...«

(hj)

Uspel »Naš praznik« v Zablju

nje imajo za tiste, ki žalijo papeža in škofa ter divjajo v sejnih dvoranah, kot za utemeljene in pravične zahteve slovenskega prebivalstva«. Ivo Jevnikar je še dejal, da se Italija ne bo mogla v nedogled hvaliti Evropi z zaščito Južnih Tirolcev, če pa druge manjšine zapostavlja. Splošna evropska in svetovna težnja pa je v tem trenutku manjšinam naklonjena. Deželni tajnik Ssk je ob koncu omenil tudi najnovejši deželni volilni zakon, ki postavlja

pod vprašaj izvolitev samostojnega slovenskega predstavnika. »Je možno nadaljevati pot združevanja slovenskih glasov na narodnostni in pluralistični osnovi,« se je ob koncu vprašal. »Mi smo na pobude v to smer pripravljeni.«

beri - širi - podpiraj

NOVI LIST

Ambrož Kodelja *Uboga slovenščina*

Avgustovski pasji dnevi s svojo vročino so mi popestrili navaden popoldan. Po telefonu se je najavila gospa, ki ima sila brihtno hčerko, na katero je tudi zelo ponosna, ima pa popravni izpit iz slovenskega jezika... Vse skupaj me je prav malo zanimalo, kajti, če se nekdo ne uči, ga doleti takšna ali drugačna sreča. Ena je, da celo lahko ponavlja, druga pa da ima popravni izpit. — Razmišljal sem, kaj naj ji rečem, vendar sem se predal v tisti znani rek, ki so ga poznali že naši predniki in se glasi: »Bo kar, bo!«

Gospa pride in začne: »Poslušajte, ali sploh danes še kdo zna slovenščino? Ali sploh še kdo ve, kako se naj po slovensko imenuje? Ali je na tem ljubem svetu še kdo, ki ve, kako se kaj po slovensko napiše?... Mislim, da večje zmede ni na svetu, kot je na teh naših šolah...« Meni je vsega skupaj bilo malo preveč in ji pojasnim: »Kot pri vsakem jeziku, tako je tudi pri slovenščini veliko novega... Porajajo se nove besede, slovnica se razvija in vsemu temu se je treba prilagajati...« Gospa pa: »Vi vedno nekaj zagovarjate, na škodo dijakov seveda in moje hčerke. Poglejte, tu je zvezek z domačimi nalogami. Ta profesorica, ki si je drznila dati popravni izpit moji hčerki, redno po-

bira zvezke in popravlja domače naloge.« »Odlično,« skočim v besedo, »to je klasičen tip profesorice, ki je vestna in marljiva in želi, da se naša mularija nekaj nauči...« Gospa pa, »da popravlja, samo pogledajte to. Moja hčerka je napisala v spisu: Naša nona je bila tipična Brika. Nosila je na glavi v kašteli prodajati češnje in drugo sadje na trg v Gorico. Domov je prinašala polno kaštelo. V njej je bilo vse polno dobrot, ki jih je nakupila za dom in otroke. Kaštela je bila težka, saj je bil svitek vedno moker.« »Zanimiv spis!« jo pohvalim. »Seveda, to pravite vi, ne pa profesorica, ki je tu vse prečrtala in je vse rdeče. Na kaštelo je napisala jerbas, na trg tržnico, svitek je zanjo zvitek, nona pa je postala babica. Vidite, kdo sploh še zna, kako se kaj v tej ubogi slovenščini imenuje?...« »Ja,« se branim, »veste, to so lokalni izrazi, ali po domače, knjižni jezik pa je knjižni in je le prav, da bi tudi vaša hčerka lepo pisala...« »Lepo vas prosim,« nadaljuje, »nam Bricem pomeni babica teto štokljo, prečrtala je tipična Brika in napisala pristna Brika. Pri nas imamo pristno rebulo in ne pristno Briko. Zvitek je pri nas po novem štrudelj in ne svitek. Kako naj naši otroci napišejo prav, če jim te lepe naše domače besede zamenjajo za neke uvožene besede, ki jih nihče ne razume...« »Gospa,« nadaljujem, »saj sem vam povedal, vaša hčerka naj malo več bere, pa bo poznala jezik in tudi spoznala novosti, ki so v jeziku...« Gospa se zamisli, jaz pa

Pogovor z mladim zdravnikom Edijem Košuto

Bolje je preprečiti kot zdraviti

V prihodnji številki našega lista bomo pričeli s stalno rubriko »Zdravnik svetuje«, ki jo bo za nas pisal dr. Edi Košuta s Kontovela. O njem naj povemo, da je diplomiral leta 1987 iz medicine na tržaški univerzi, štiri leta kasneje pa se je, kot najmlajši zdravnik v naši deželi, specializiral iz ginekologije. Z njim smo napravili krajši intervju.

Zakaj ste se odločili za pisanje teh člankov?

Predvsem zato, da sensibiliziram bralce in jih opozorim na celo vrsto zdravstvenih problemov, ki so lahko rešljivi, če jih zdravimo pravočasno, v nasprotnem primeru pa so lahko smrtno nevarni. V svojih zapisih bom obravnaval vsakdanje zdravstvene probleme. Članki bodo informativne narave. V njih želim dati ljudem praktične nasvete o tem, kako se je mogoče boleznim izogniti ali jih vsaj pravočasno ugotoviti. Včasih je namreč dovolj zelo malo, da preprečimo celo vrsto hudih nevšečnosti. Kot pravi tudi pregovor, je veliko lažje boleznim preprečiti kot pa zdraviti. Obravnaval bom probleme, ki jih v ambulantni najpogosteje srečam, pa tudi tiste bolezni, ki so vezane na letne čase ali pa na različne starostne dobe.

Se vam, po vaših izkušnjah, zdi, da večina ljudi sploh ve,

kaj pomeni preventivno zdravljenje?

Žal ne. Večina ljudi gre do zdravnika šele, ko so boleznim že nastopile in so večkrat že v fazi, ko je mogoče le malo storiti, kot na primer pri raku, cirozi in osteoporozi. Po mojem mnenju je zato važno, da zdravniki o tem obveščamo bralce in to po vseh razpoložljivih sredstvih javnega obveščanja. Tudi če se bo le nekaj ljudi po branju teh člankov odločilo in šlo na pregled k zdravniku, bo to že dober rezultat.

Katere so na tem področju zdravju najbolj nevarne navade oziroma razvade?

Na našem področju prevladuje starejše prebivalstvo, zato so najpogostejše bolezni ožilja, srca, rak, problemi vezani ne menopavzo, če naj omenim le najpomembnejše. Zelo pogoste so tudi težave, povezane s prekomernim uživanjem alkohola, kar je na tem področju precej razširjeno. V našem mestu zasledimo tudi bolezni na pljučni mreni, za katero bolehalo predvsem delavci v ladjedelnicah, drugače pa je tudi pri nas razširjenost bolezni enaka kot drugod po Evropi.

(hj)

* * *

Odbor, ki se zavzema za razpis referendumov o gradnji financerske šole v Štandrežu na letališču je v soboto, 22. avgusta, izročil tajništvu občine kar 1.825 podpisov. Za razpis referenduma zadošča 1.500 overovljenih podpisov. Pobudniki pa z zbiranjem nadaljujejo, saj rok za vložitev potrebnih podpisov zapade 7. septembra.

sem bil srečen, ker sem bil prepričan, da sem jo prepričal, da mora biti knjižna slovenščina merilo naše slovenščine, ki naj bo po naših šolah...

Vendar sem se krepko zmotil. Sledil je novi rafal: »Poglejte, tu na Krasu ste napisali: "Lepa si naša rodina — Bellezze della nostra terra." Povejte mi, kam ste šli vi Kraševci po to besedo? Rodina! Moj mož ima import-export in je vse, dokler niso v Jugoslaviji ponoreli, vozil material za rodilišče v Bosanski Brod. Kaj ima sedaj ta fabrika, oprostite, prosim, tovarna, opravka s to vašo kraško rodino!« »Ja, ljuba gospa, tu ste pa v zmoti,« jo umirjeno tolažim. »Rodilišče pomeni v nekdanjem srbohrvaškem jeziku porodnišnico — kraj tete štoklje, ali po Briško gnezdo šjore babice! Beseda rodina pa je malo rabljena, nekaj več pa so jo rabili Belokranjci. Pri bolgarščini smo jo rabili redno, medtem ko jo Makedonci zavračajo, pa to samo mimogrede. Rabil jo je znani slovenski pesnik Oton Župančič v pesnitvi Duma. Priznam, on je bil Belokranjec, pa bi jo za Kras ne rabil, kajti naša terra je zemlja, ali zemljica, ali dežela in deželica... Res ne vem, kje bi jo dobila, pa vendar, gotovo ni primerna za trdi Kras, ki ga tudi pesnik Župančič ni poznal ali opeval. Mi imamo našega Kosovela in je dovolj, ker še tega naši šolarji ne poznajo...« »Čudovito,« nadaljuje gospa. »Vi dobite za vse opravičilo, ampak sedaj sem vas pa ujela in to

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

PALACE
HOTEL

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA
GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat.
je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

Dva vinogradnika s Krasa nagrajena v Ljubljani

Na mednarodni vinski razstavi v Ljubljani z naslovom »Vino 92« sta zlato medaljo prejela tudi dva vinogradnika z našega Krasa in sicer Boris Škrk iz Praprota za vino vitovska in Silvano Ferluga s Piščancev za sauvignon. Kar zadeva Škrka je treba povedati, da ni prvi vinogradnik iz Praprota, ki je dobil priznanje, kar pomeni, da ima ta vas odlično lego za trte. Nagrada je tokrat še toliko bolj pomembna, ker je avtohtona kraška sorta — vitovska — doživela pri mednarodnih izvedenih za vina na velik uspeh. O Silvanu Ferlugi pa naj povemo le, da je to zanj že drugo zlato odličje v treh letih.

* * *

V Mačkoljah je bil v nedeljo, 30. avgusta, praznik vaškega zavetnika sv. Jerneja. Zjutraj je bila slovesna peta maša, ki jo je daroval domači župnik Žarko Škrli, obredi pa so bili tudi popoldne, zvečer pa je bilo še družabno srečanje vaščanov.

Konec prejšnjega tedna je bilo na Tržaškem veliko vaških praznikov in vsak je ponujal bogat in zanimiv kulturni spored. V Repnu je bil praznik Nogometnega kluba Kras, na Sokolovem igrišču v Nabrežini je bil ljubljani Praznik piva v organizaciji domačega društva Igo Gruden, na Krmenki pa je SKP priredila svoj praznik, v okviru katerega je bila tudi bogata loterija in ex tempore za otroke.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« -
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar,
Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago
Legiša (glavni in odgovorni urednik),
Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tav-
čar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

pošteno! Rodina ne gre na Kras in Župančič je dobro poznal Kras, kar vi ne veste in se imate za Kraševca! V Koprivi na Krasu, če ne veste, kje je to, vprašajte profesorja zemljepisa, da vam kraj pokaže na zemljevidu, piše na hišni številki trinajst, ali jo imate za srečno ali nesrečno, to je vaša stvar: Moja duša je židane volje, kot bila bi pila kraški teran! in spodaj še O. Župančič. — V kolikor je pesnik Oton Župančič vedel, da je duša židane volje, ko je okusila opoj kraškega terana, je gotovo vedel, kam gre beseda rodina. On ni napisal kraška rodina je rodila kraški teran, ampak je jasno povedal, da je duša židane volje, ker je pila kraški teran... Kakšen profesor slovenščine bi seveda, če bi to nekdo drugi napisal, žido prečtal in napisal svilene volje, saj tako bo po vaše zopet prav, kajti v Brdih so svojčas pupe nosile židane facole, danes bi pa vaša dekleta imela svilene rute, sicer pa vi tu na goriškem Krasu ne razumete nič, saj niti ne veste, kaj je vino, kaj šele teran, saj pijete neko kislico, ki ni za nikamor, zato pišete rodina.«

Gospa je vstala in odšla. Besna na vse skupaj, ni niti pozdravila. Sam pa sem se oddahnil in se na tiho razjezil, ko nekdo privleče v ta naš zamejski slovenski prostor kakršno »nobel besedo«, bi rekli v Ljubljani, da je potem tudi »njegov slovenski jezik sila nobel.« Vse skupaj pa izpade prav smešno...